

اعتدال گرایی

در حاشیه نشست سالانه انجمن فارغ التحصیلان مؤسسه امام خمینی

معنای صحیح اعتدال، تنظیم رفتار بر اساس احکام اسلام است

آیت الله فیاضی با اشاره به سخن علامه مصباح یزدی اظهار داشت: تجربه ثابت کرده است، در مسائل سیاسی، آگاه تر و اعلم از رهبر انقلاب وجود ندارد، بنابراین بر همه واجب است که در مسائل سیاسی از رهبری تقلید کنند.

استاد برجسته فلسفه حوزه علمیه در گفت و گو با خبرنگار تبیین با بیان این که برگزاری نشست انجمن فارغ التحصیلان مؤسسه، سبب گردهم آمدن فارغ التحصیلان مؤسسه می شود، ادامه داد: فارغ التحصیلان در این نشست ها، علاوه بر استفاده از تجربیات و اطلاعات یکدیگر، از مطالب سخنرانان و به ویژه بیانات علامه مصباح یزدی بهره مند می شوند.

وی منش علامه مصباح یزدی مبنی بر مقدم داشتن رضای خداوند در همه امر بر هر چیز دیگر را یادآور شد و اظهار داشت: طلاب مؤسسه برای ایفای نقش بهتر در جامعه، باید از این منش علامه مصباح یزدی متابعت کرده و در همه امور پیش از انجام هر کاری، رضای خداوند متعال و انجام وظیفه الهی را در نظر بگیرند.

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره) با اشاره به اینکه قصد قربت، علاوه بر این که راه را برای انسان روشن می کند، به کار انسان برکت نیز می دهد، افزود: اگر شخصی کار را بدون قصد قربت به خداوند انجام دهد، بدون برکت خواهد بود و تأثیر چندانی در جامعه نخواهد داشت، چراکه اگر کاری با هوای نفس مخلوط شد، یقیناً شیطان اثر خودش را در آن کار خواهد گذاشت.

آیت الله فیاضی در تبیین معنای اعتدال گفت: معنای صحیح اعتدال این است که انسان سعی کند رفتارهایش را همان گونه که دین می فرماید تنظیم کند و طبق احکام اسلام عمل کند و ذره ای از آن تجاوز نکند که در غیر این صورت انحراف از عدل خواهد بود و منجر به ضلالت و گمراهی خواهد شد.

وی با بیان این که باید هر گونه رفتاری منطبق بر عقل، کتاب و سنت باشد، خاطر نشان کرد: اگر شخص قادر به شناخت و تمیز احکام اسلامی است، طبق شناخت خود عمل می کند و در غیر این صورت باید از یک اسلام شناس تقلید و متابعت کند.

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در ادامه با اشاره به سخنان علامه مصباح یزدی افزود: تجربه ثابت کرده است، در مسائل سیاسی، آگاه تر و اعلم از رهبر انقلاب وجود ندارد، بنابراین بر همه واجب است که در مسائل سیاسی از رهبری تقلید کنند.

وی با اشاره به آیات و روایات، گفت: عقل به پیمودن مسیر صحیح حکم می کند و شرع نیز برای تبیین این مسیر آمده است، ولی بعضی مواقع عقل انسان نمی تواند مسیر درست را تشخیص بدهد که در این مواقع شرع به کمک او آمده و مسیر صحیح را نشان می دهد.

آیت الله فیاضی در پایان با اشاره به سخنان حضرت امام خمینی (ره) تأکید کرد: هر فرد برای تشخیص مسیر و شناخت راه درست، اگر فقیه باشد، باید با روش سنتی استنباط به اجتهاد بپردازد و اگر مقلد است، باید طبق حکم عقل به سراغ اعلم برود و از او تقلید بکند.

اعتدال، تناسب است نه میانه روی و تساوی

حجت الاسلام بی ریا با تأکید بر این که احکام اسلامی عین اعتدال است، اظهار داشت: از این رو پافشاری بر اصول و احکام اسلامی، عین اعتدال است.

معاون پژوهشی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) در گفتگو با

خبرنگار تبیین با اشاره به این که وجود انسان دارای ابعاد مختلف عقلی، عاطفی، انگیزشی و هیجانی است، اظهار داشت: نیازمندی های انسان نیز انواع و ابعاد مختلفی دارد، لذا اگر وجود انسان، سیستمی تلقی شود که برای هدف واحدی آفریده شده است، باید هر یک از ابعاد وجودی نیز به اندازه و تناسب فعال باشد تا بتواند انسان را به همان هدفی که خداوند متعال آن را مشخص کرده است، برساند.

حجت الاسلام والمسلمین ناصر سقایی بی ریا با اشاره به حکمت خداوند اظهار داشت: خداوند متعال کار عبث انجام نمی دهد و قطعاً همه ابعاد وجودی انسان نیز با توجه به همین حکمت در انسان قرار داده شده است، از این رو اسلام هرگز با تعطیلی هیچ یک از ابعاد وجودی و نیازهای انسانی، مانند: نادیده گرفتن لذات بدنی موافق نیست، اما بر این نکته تأکید دارد که باید هر بعدی از ابعاد انسان به تناسب خودش فعال بوده و از آن حد تجاوز نکند.

وی با اشاره به این که در اخلاق اسلامی و اخلاق سایر مکاتب نیز به اعتدال توجه شده است، اظهار داشت: در اخلاق، اعتدال به معنای میانه روی تلقی شده و به عنوان یک اصل طلایی قلمداد می شود که این اصل در بین اندیشمندان قدیم و جدید معروف و مشهور بوده است و طبق آن می بایست خواب، تغذیه، شهوت و... به اندازه باشد.

معاون پژوهشی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) ادامه داد: البته آنچه در اسلام، اعتدال را ترسیم می کند و سبب خروج از افراط و تفریط می شود، همان احکام اسلامی است، به گونه ای که خروج از احکام اسلامی و تجاوز آن سبب افراط و تفریط می شود، لذا ما عقیده داریم برای حرکت به سمت کمال باید احکام اسلامی را رعایت کرد و این همان رعایت اعتدال به معنای صحیح است.

وی با تأکید بر این که احکام اسلامی عین اعتدال است، ادامه داد: از این رو پافشاری بر اصول و احکام اسلامی، عین اعتدال است. لذا تا آخرین قطره خون را در جهاد فدا کردن، عین اعتدال است. به عبارت دیگر آنچه اقتضای انجام تکلیف را دارد، اعتدال بوده و نمی توان آن را افراط دانست.

اعتدال ارزش مطلق نیست

حجت الاسلام فقیهی تصریح کرد: نمی توان با دشمن دین با اعتدال برخورد کرد، چراکه او برای نابودی دین و نظام اسلامی کمر بسته است.

استاد برجسته حوزه و دانشگاه در گفتگو با خبرنگار تبیین، با بیان این که در منطق فصلی به نام مغالطه وجود دارد که

افراد با آموختن روش‌ها، می‌توانند در مواقع نیاز مغالطه کنند و یا در برخورد با مغالطه، آن را شناسایی کنند، خاطرنشان کرد: یکی از ساده‌ترین روش‌های مغالطه، استفاده از مفاهیم ابهام‌دار یا واژه‌های دارای معانی گسترده و متعدد است. حجت‌الاسلام والمسلمین فقیهی با ابراز تأسف از این‌که گاهی از مفاهیمی مانند آزادی به صورت مبهمی دم زده می‌شود که مفهوم و دایره‌ای بسیار گسترده دارد، اعتدال را نیز یکی از این مفاهیم دانست و اظهار داشت: اعتدال بدون تعیین متعلق خاص، مفاهیم متعدد و کاربردهای متعددی دارد و نمی‌شود کسی بدون آن‌که مفهوم و کاربرد آن را مشخص کند، برای آن ارزش‌گذاری کند.

وی با طرح این پرسش که آیا صحیح است در همه موارد، انسان اعتدال داشته باشد؟ خاطرنشان کرد: شاید قدیمی‌ترین استعمال اعتدال در کلمات ارسطو در بحث اخلاق بوده است که قوه غضبیه و شهویه و ناطقه را بیان می‌کند و در اخلاق معتقد است باید این قوا دارای اعتدال باشند که از آن به عنوان قانون طلایی یاد می‌شود. حجت‌الاسلام فقیهی با اشاره به این‌که براساس این قانون طلایی، اگر این قوا در حد اعتدال باشد، قوه حکمت در انسان شکل می‌گیرد، افزود: مراد این است که ترس و بی‌باکی زیاد هیچ کدام خوب نیست یا مثلاً مانند اتفاق که در قرآن نیز بیان شده، نه انسان باید دستش بسته باشد و اتفاق نکند، نه آنچنان اتفاق کند که خودش در مانده شود. وی عنوان داشت: اتفاقاً در نوشته‌های آیت‌الله مصباح از این مسأله بحث شده و ایشان این قانون را بدون قید و شرط رد می‌کنند و موشکافانه بیان می‌کنند که اعتدال، در برخی جاها می‌تواند پسندیده باشد و در برخی موارد، بر خلاف آن.

عضو هیئت علمی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) با تأکید بر این‌که اعتدال همه جا مطلوب نیست، تصریح کرد: مثلاً قرآن می‌گوید با کفار و مشرکین مجاهدت و پیکار کن و بر آنها سخت بگیر، یا از ابزار جنگی کمک بگیر و تا آنجا که توان داری، آماده باش و حد و اندازه معینی را برای آن بیان نکرده است. وی تصریح کرد: نمی‌توان با دشمن دین با اعتدال برخورد کرد، چراکه او برای نابودی دین و نظام اسلامی کمر بسته است.

وی اظهار داشت: گاهی مواجهه انقلاب و کشور با نظام‌هایی است که دشمن اسلام و نظام اسلامی نیستند که می‌توان با آن‌ها با اعتدال برخورد کرد، اما با آن‌ها که کمر به نابودی نظام بسته‌اند، نمی‌توان با اعتدال برخورد کرد. این استاد اخلاق حوزه گفت: چگونه می‌توان در برخورد با اسرائیل اعتدال داشت، حال آن‌که آرزوی آن‌ها نابودی همه مسلمانان و نابودی نظام اسلامی است و مسلمانان را به هر شیوه و جنایتی شهید کرده و مورد آزار و اذیت قرار می‌دهند؟ وی با بیان اینکه آنچه مسلم است این است که این مفهوم از مفاهیم چندپهلوی است و تا مصداق آن روشن نشود نمی‌توان آن را مثبت یا منفی ارزیابی کرد، تصریح کرد: هرچند می‌توان اعتدال را فی‌المجموع مثبت ارزیابی کرد، همان‌گونه که عفو و گذشت در مجموع خوب است، هرچند به صورت مطلق چنین نیست و برخی موارد گذشت و رفق و مدارا معنا ندارد، لذا باید کاربردهای آن در مصادیق مختلف روشن شود و در هر کدام با مورد خودش بررسی شود. بنابراین نمی‌توان گفت اعتدال همه جا خوب و یا همه جا بد است.

حجت‌الاسلام والمسلمین فقیهی با اشاره به اینکه تقریباً

همگان نظر ارسطو را پذیرفته‌اند، خاطرنشان کرد: آیت‌الله مصباح نه بنا و نه مبنای این نظریه را قبول ندارند و آن را به صورت مطلق نمی‌پذیرند.

وی در پاسخ به پرسشی در خصوص جایگاه اعتدال در قرآن و روایات با استناد به سخن آیت‌الله مصباح عنوان داشت: در قرآن عدل و ظلم مقابل هم قرار ندارند، چون ظلم در قرآن به صورت مطلق به کار رفته و ظلم شخصی و اجتماعی را شامل می‌شود ولی کاربرد قرآنی عدل، عدالت اجتماعی است، ولی از کاربرد اعتدال در قرآن سراغ ندارم. مسئول جذب و گزینش هیئت علمی موسسه امام خمینی (ره) در خصوص نقش فارغ‌التحصیلان موسسه در

جامعه خاطرنشان کرد: جای تحقیق دارد کسی بررسی کند که آمار دقیق فارغ‌التحصیلان چقدر است. فراتر از فارغ‌التحصیلان موسسه، تعداد شاگردان علامه که به صورت رسمی از ایشان استفاده کرده‌اند خیلی بالاتر از آمار موجود است.

وی این اقدامات را از باب شکر نعمت دانست و درباره اهمیت چنین تحقیقی افزود: کسانی که نفس با اخلاص علامه در موسسه به آن‌ها برخورد، خدمات به‌سزایی در مسئولیت‌های علمی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی دارند.

حجت‌الاسلام والمسلمین فقیهی ادامه داد: اگر به دهه قبل نگاه بیندازیم شاید هیچ مرکزی سر پا نبود مگر این‌که از فارغ‌التحصیلان موسسه استفاده می‌کرد و شاگردان علامه در جامعه‌المصطفی و دفتر تبلیغات نقش اساسی دارند. اگر این‌ها نبودند برخی مراکز حوزوی به تعطیلی کشیده می‌شد. وی با اشاره به این‌که اکثر نیروهای نهاد رهبری در دانشگاه را این افراد تشکیل می‌دهند، تأکید کرد: اگر شاگردان علامه نبودند کسی نبود در دانشگاه‌ها حرفی بزند. این عزیزان با علوم انسانی و زبان آشنایی داشته و از جامعیت نسبی برخوردارند.

وی حضور فارغ‌التحصیلان در عرصه‌های اجرایی شهرستان‌ها را نیز پررنگ ارزیابی کرد و ادامه داد: شعبه‌های موسسه نیز در استان‌هایی فعال است که شاگردان ایشان تدریس می‌کنند.

عضو هیئت علمی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) اثرگذاری فارغ‌التحصیلان در مسئولیت‌ها را بسیار مثبت ارزیابی کرد و عنوان داشت: علاوه بر جامعیتی که در این عزیزان وجود دارد، معنویت و اخلاص نفس علامه مصباح نیز بر تأثیرگذاری و مفید بودن آن‌ها، افزوده است.

وی از دوره‌های آموزشی اجرا شده با عنوان طرح ولایت در بین دانشجویان، پزشکان و معلمان یاد کرد و آن را از برکات فارغ‌التحصیلان موسسه دانست و گفت: کسانی که دوره طرح ولایت را گذرانده‌اند، در هر مسئولیتی موفق عمل کردند و این چیزی است که خود علامه چند بار به آن اشاره کرده‌اند.

وی با بیان این‌که بسیاری از ارگان‌ها از موسسه بهره می‌برند، تصریح کرد: حتی کسانی که میانه خوبی با اندیشه‌های آیت‌الله مصباح ندارند، در هر امر علمی و فرهنگی، به‌سراغ موسسه امام خمینی می‌آیند، چون می‌دانند جای دیگری چنین توانمندی وجود ندارد.

